

Student 5: Low Achieved
NZQA Intended for teacher use only

He tuinga tēnei mō te hītori o te reo Māori. I mua i te tau 1840 ko te reo matua i Aotearoa ko te reo Māori. Whai muri mai i te tau 1840 i hainatia te Tiriti o Waitangi i te Taitokerau, i te takiwa o Ngapuhi. I nga tau 1850 ka nui ake nga tangata Pakeha i ngā tangata Māori, a, ka heke te mana o te reo Māori, arā, ko te reo Pakeha te matua i Aotearoa. Ko te Native School Act ko te reo Pakeha anake te reo i roto i nga kura. **Aue, taukiri e.** ③

I nga tau 1920 ka timata te Māori kimi rautaki kia ora ai te reo Māori. Ka whakaako a Taa Apirana Ngata I nga iwi ki te whakanui I te reo Māori ki ro whare me o ratou hāpori hoki. Engari, I nga tau 1930 ko etahi rangatira Māori whakapono tonu kia reo Pakeha te reo ki nga kura katoa. **Katahi I te tau 1972 ka haria e nga roopu whakamana i te reo Māori, ara, ko Nga Tamatoa me Te reo Māori Society te petihana reo Māori ki te whare paremata. I hainatia e 30,000 tangata. Kaore i roa ka whakatuwherahia te kura o Ruatoki hei kura reo rua, ko te kura tuatahi penei i Aotearoa, te mutunga kē mai o te pai.** ②

I te tau 1979 i huaki nga kura o Te Ataarangi mo nga pakeke hei kura reo i tau 1982 i timatahia Te Kohanga Reo. Katahi, I te tau 1985 I whakatuwheratia Te Kura Kaupapa Māori mo nga tamariki, ko Hoani Waititi tera. I te tau 1987 ka whakaaturia e te paremata ko te reo Māori tetahi o nga reo matua o Aotearoa, a, **ka whakatuwherahia Te Taura Whiri I te reo Māori.** ① ④

I te tau 1993 ka whakatura Te Manga Paho ki te whakatairanga I te reo Māori me ona tikanga. Katahi, 4 tau ki muri mai e 675 nga kohanga I Aotearoa nei. Ara, he 54 nga kura kaupapa Māori. I te tau 2001 ka piki haere nga tangata e korero I te reo Māori, ara he 136,700 tangata.

Katahi I te tau 2004, I te 28 o Maehe, ka timata a Whakaata Māori.

Nō reira, mai i aku rangahau, kua puta mai te mōhio ko **“Tōku reo tōku ohoho, toku reo mapihi maurea, tōku reo tōku whakakai mārihi”** ③